VII. évfolyam. Arad, 1892. Október 7. Péntek. 229-ik szám.

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:		*Vidéken postai szétküld:*	
Egész évre	12 frt	Egész évre	14 frt
Fél évre	6 „	Fél évre	7. „
Negyed évre	3 „	Negyed évre	3.50
Egy hóra	1 „	Egy hóra	1.20

Kiadóhivatal:
Az „Aradi Nyomdatársaság", főut 51. sz. a., hová hirdetések, előfizetési pénzekés a kiadás körüli panaszok küldendők.

Hirdetések dija:

Hat h. petit sor egyszer	6 kr	Bélyegdij külön	30 kr
Minden következőnél	4 „	Nyilttér sora	15 „

Szerkesztőség:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

A tizenhárom.

— Október 6-ának megünneplése. —

Arad, október 6.

. . . Megemlékezés, kegyelet.

Megemlékezés a tizenhárom vértanuról, a félistenekről, a martyrokról, kik életükkel fizették meg, hogy oly nagyon szerették a hazát s kegyelet az ő dicső emlékük iránt, mit drága virágként ápol és gondoz szivében örök időkig a hálás nemzedék.

Ez a nap volt tegnap. A megemlékezés, a kegyelet nagy napja.

Tartozó kötelesség a megdicsőült hősök emléke iránt, a mit év év után hazafias buzgalommal s szivből teljesit minden magyar, ha az aradi Golgotha gyászos fordulónapjára virradunk.

Mert tehetünk-e kevesebbet a haza martyrjaiért, mint ha kegyelettel megemlékezünk róluk s visszaidézzük gondolatunkba a szomoru októberi nap még szomorubb történetét, melyen a legjobbak, a legdicsőbbek szenvedtek gyászos vértanuhalált.

A bitó volt az ö keresztjük, mely megváltott bennünket, az ő dicső emlékeik iránt mindig hálás, kegyeletes utódokat.

A bitó s a vár sánczaiban eldördülő golyók, melyek a legnemesebb lelkeket oldották fel hosszu, kinos szenvedés, győtrelem s a nehéz raboskodás keserves terhei alól — életők árán.

. . . Ezt a napot ülte tegnap Aradváros hazafias közönsége s Kárpátoktól Adriáig minden magyar.

Megjelentek a nagy idők öreg tanui, a roskadó agg honvédek, kik révedező szemmel állották körül a katafalkot, a kivégzési hely obeliszkjét s a dicső vértanuk monumentális érczszobrát, mely Horácziusként örök időkig hirdeti: „Non omnis moriar." „Nem haltatok meg egészen."

Megjelentek számos küldöttek, hogy kegyeletük koszoruját a martyrok emlékkövére helyezzék.

Megjelentek az egyetemi ifjak, hogy tanuságot tegyenek a haza virága, a fiatalság ki nem alvó, hálás kegyeletéről.

Megjelentek a hatóságok egyletek és társulatok, hogy emeljék az emlékezetes gyászos ünnepet, mely nemcsak a mienk, de az egész hazáé, minden magyaré egyaránt.

A komor, megható ünnepély, ha nem is volt külsőségeiben oly diszes, mint két évvel ezelőtt, mikor a szabadságtéri impozans szobormüvet az ország részvétével lelepleztük, de kegyeletben, lefolyásban most is méltó volt Aradváros közönségéhez.

Az ünnepélyt az állandósitott „Kegyeletbizottság" első izben rendezte ez uttal s hogy kitüzött czéljának töle telhetőleg szépen megfelel, bebizonyitotta, a miért Lukácsy Miklost a fáradhatlan elnököt illeti meg főkép az elismerés.

Volt a tegnapi ünnepélynek még egy fontos momentuma: a szabadságharczi országos ereklyemuzeum megnyitása. Csendben, minden zaj nélkül nyitották meg ezt a hangyaszorgalommal összehordott, nagyérdekü tárlatot, a melynek sikeréért az elismerés és köszönet legbensőbb szavával adózunk Varjassy Arpád kir tanfelügyelő, Lendvay Sándor és Dömötör László tanár fáradhatlan buzgólkodásának. Az ő érdemük, hogy az ereklyemuzeum létesült, hogy ily szépen létesült s hogy rendkivül becses, érdekes tárgyak egész halmazát tartalmazza.

Gondosan, nagy figyelemmel van összeállitva minden ereklye. Lehetetetlen, hogy könybe ne lábadjon az ember szeme, ha a megdicsőült vértanuktól visszamaradott emléktárgyakat, szabadságharczi fegyvereket, ruhákat, okmányokat, festményeket, rabmunkákat, bilincseket stb. végignézi. A muzeum gazdag, felette érdekes s már tegnap igen sok szemlélője volt. Az ünnepélyes megnyitás jövöre lesz, arra lejön Lévay Henrik, az ereklyemuzeum fövédnöke is, de már most rendelkezésére van bocsájtva a tárlat a közönségnek.

A tegnapi nap eseményeiről a következő részletes tudósitások számolnak be:

A templomban.

Már a kora reggeli órákban mozgalmas volt a város képe. Sok helyen fekete zászlókat lobogtatott a szél. Nyolcz óra után gyülekeztek a városháza előtt az egyletek, hogy felvonulva részt vegyenek az ünnepélyen. Az Andrássy-teret elözönlötte a nagy közönség.

Pontban háromnegyed 9 órakor indult meg a menet a városháza elöl élén Lukácsy Miklos honvédegyleti elnökkel és az öreg negyvennyolczasokkal. Utánuk haladt Himpfner Béla és Boros Vida igazgatók vezetése alatt a kir. fögymnasium és állami főreáliskola tanári kara, majd a magyar tudományos és müegyetem diszmagyaros küldöttsége, a kir. fögymnasium ifjuságának küldöttsége, az állami reáliskola ifjuságának küldöttsége, továbbá zászlóik alatt az aradi hadastyánegylet, az aradi hadászbetegsegélyző egylet, az aradi izr. betegsegélyző és temetkezési egylet, az aradi dalegylet, az iparos ifjak önképző és betegsegélyző egylete, az első Kossuth asztaltársaság és a magyarvárosi jótékonyczélu asztaltársaság.

A menet a tüzoltó zenekar indulója mellett, impozáns képet nyujtva 9 órakor ért a templom elé, hol az egyletek a közönség ezreitől körülvéve állottak fel, mig a küldöttségek bevonultak a templomba, mely már telve volt elökelő közönséggel.

Ott láttuk Fábián László főispán vezetése alatt Aradmegye és Salacz Gyula polgármesterrel élén Arad város teljes tisztikarát, továbbá a kir. fögymnasium, állami főreáliskola és állami tanitóképezde tanári karát Himpfner Béla Boros Vida és Szabó József igazgatók vezetése alatt. A kereskedelmi akadémia tanári karát Abray Lajos igazgató vezette. Arad város törvényhatósági bizottsága részéről Varjassy József, Atzél Péter, Varjassy Arpád, Millig József, Vizer Péter, Robitsek Agost dr, Sallay Béla dr, Barabás Béla dr, és Nikolics Péter voltak jelen.

A templom szentélyében felállitott diszes katafalkon 13 halálfej volt elhelyezve. Körülötte 6 hadastyán egyleti tiszt állott diszőrséget s a honvédegylet, a budapest testvéregyetemek és az ifjuság küldöttei helyezkedtek el. A templom hajójának többi részét elegáns hölgyközönség, a kereskedelmi akadémia és a tanitóképezde ifjusága töltötte.

Kilencz órakor ünnepélyes gyászmise volt, melyet Jánossy Demjén dr minorita rendfőnök czelebrált fényes papi segédlettel. Mise alatt a templomi énekkar és a „Kölcsey-dalkör" énekelt szépen, szabatosan. Volt solo is, melyet Csik Irén kisasszony adott elő gyönyörüen csengő soprán hangon. A mise végén a „Kölcsey-dalkör" hazafias fohászt énekelt.

A kivonulás.

A mise végeztével a közönség kiözönlött a templom előtti térre s csatlakozva a sorakozott menethez, hosszu, beláthatatlan sorban vonult a Szabadság-téren, az Asztalos Sándor-utczán s a kincstári Maros hidon át ki a vesztőhelyre, hol már nagy tömegben várta az összegyült közönség.

A vesztőhelynél a rendet a kivonult rendőrség és csendőrség segélyével Bartók Kálmán rendőrhadnagy, Kovács Vincze kegyeletes bizottsági jegyző és Rausch Kálmán elnökkel élén az ifjusági rendfentartó bizottság tartotta fenn.

Mikor a nagy közönség a vesztőhelyre érkezett az emlékkövön már ott diszlett özv Damjanics Jánosné remek babérkoszoruja, melyet tegnap reggel felkéréséhez képest Végh Aurél kir. jószágigazgató helyezett el az obelisken.

A vesztőhelynél.

Ezrekre menő tömeg gyült össze a vesztő helynél, óriási érdeklődéssel várva az ünnepély lefolyását. A rendet a lovasrendőrség és a kirendelt csendőrök tartották fenn.

Általános figyelem közt lépett Lukács Miklós, honvédegyleti elnök az emelvényre s lendületes, valóban müvészi szépségü beszéddel nyitotta meg a kegyeletes ünnepélyt. A jelenlevők, a nagyszabásu szónoklat hatása alatt többszörös éljenzéssel szakitották meg a szónokot. A beszédet egészterjedelmében adjuk a következőkben:

Mélyen tisztelt közönség!

Megdobbant ma ismét szive a nemzet hü fiainak, és milliók érzik át, hogy október 6-án mindenkor gyászos emlékü napja van Magyarországának.

Nemzeti önérzetünk büszkeségével állapithatjuk meg ezt ez alkalommal is, midőn az ország több helyéről honfiak és honleányok jelentek meg térdüket a szentelt földön meghajtani.

De a mai nap jelentőségét mégis legjobban érzik át Arad polgárai, mert részben a még élőknek és részben elődeiknek szerep jutott a tragoediában, mely itt nyert befejezést.

Arad megmutatta a multban, megmutatja ma és meg fogja mutatni a jövőben is, hogy nem méltatlan a hősökhöz, kiknek érdemeit méltatni ez alkalommal az ifjabb nemzedék egyik tagjának jutott osztályrészül.

S hogy ez igy van, nagy örömünkre szolgálhat főleg nekünk, itt ma már nagyon megfogyott számban egybegyült kedves honvéd bajtársaim, — mert biztositékul szolgál ez nekünk arra nézve, hogy a kegyelet ezen ünnepe akkor is meg fog tartatni, ha már egy sem lesz közülünk, ki elöl vigye ez ün-

nepi menetben a harczok tüzében elrongyolt zászlónkat.

Da ezenfelül még eziránt nagy megnyugvást nyujtanak az egyetemi és müegyetami polgárok, — valamint az aradi tanulóifjuság szelleme s hazafias irányban nevelő tanári kara, mely lankadatlan hévvel szitja a szent tüzet a kegyelet oltárán és évről évre szertehordja szikráit az ország minden vidékére.

Adja a jó Isten, hogy igy maradjon ez évezredeken át és soha többé ne térjen meg azon szomoru idő, midőn bün volt a haza vértanui iránti kegyelet nyilvánitása és szabad földön, szabad szóval hirdethesse mindvégig a hü hazafi:

„Az ő emlékük a magyar hazával örökké éljen!!

*

Általános, zugó éljenzés közepette hagyta Lukácsy az emelvényt, a mire a tanitóképezdei ifjuság énekkara a „Hymnust" adta elő teljes preczizitással Kertay Ede tanitóképezdei tanár vezetése mellett.

Ennek elhangzása után Sallay Béla dr lépett fel az emelvényre s egy minden izében átgondolt, klasszikus beszédében méltatta a nagy napot. Kegyelettel emlékezett meg félisteneinkről, s a rövid beszéd keretében is teljes képet adott ama kor szomoru viszonyairól. A nagy hévvel előadott beszédet az ünneplő közönség több izben zugó éljenzéssel és helyesléssel szakitotta félbe.

Sallay Béla dr beszéde:

Nemzetem szivének dobbanását érzem, midőn e vérrel szentelt helyre lépek, hogy minden magyar szivnek és léleknek kegyeletét kifejezzem.

Hazafiságunkon alapuló hálás kegyeletünk vezérelt e helyhez, mely nemzeti történelmünk egyik leggyászosabb lapjának élő hirdetője.

Sohasem éreztem inkább annak igazságát, hogy az ember az ész és sziv nemes összhangját valósitsa meg, mint most, midőn a sziv tulcsapongó fájdalmát a hideg észnek kell lecsillapitania, de midőn egyszersmind az ész fontolgató szavát a legnemesebb érzelmeknek kell áthatniok.

E helyen állva, messze tévedez tekintetünk nemzetünk dicsősége és gyásza felé.

Mint tagja azon nemzedéknek, molynek nem adatott meg részt vehetni szabadsagharczunk dicsőségében, de mely nem is élte át közvetlenül az azt követett fájdalmakat és szenvedéseket: a történelemhez kell fordulnom, hogy azon napnak, melynek ma 43-ik évfordulóját gyászoljuk, hogy ezen napnak egész jelentőségét feltüntethessem.

* * *

Negyedfél század történelme bizonyitja, hogy nemzetünk annyi nemzetközi harcz és annyi belviszály közepette minden korban szivósan ragaszkodott alkotmányához, hogy valamint Magyarország volt századokon át védbástyája Európának, ugy mindig arra törekedett, hogy nemzeti egyéniségének kifolyása, alkotmánya legyen azon védbástya, mely törvényes jogait, szabadságát, függetlenségét megvédje és megőrizze.

Nemzetünk erős monarchikus érzületénél fogva soha sem zárkozott el attól, söt mindig érezte, tudta, törvényhozásában érvényesitette azon érdekét, hogy királyának vagy a királyi családnak közjogi állását megerősitse, hogy azon kötelékeket, melyek a nemzetet királyához füzték, szorosabban füzze: de egy feltétele mindig volt és mindig ugyanaz: a nemzeti önkormányzat, az ország alkotmányának sértetlen fentartása és érvényesitése.

E feltétel azonban a maga teljességében sohasem teljesült, s az osztrák uralom merev központositó törekvéseivel és tényeivel meg akarta semmisiteni a nemzet önkormányzatát, németesitő politikájával a nemzet nyelvét és jellemét absolutizmusával az ország alkotmányát.

Három század nemzetellenes törekvése, önkény és erőszak, s ebből kifolyólag alkotmányunk érdekében folytatott küzdelmeink képezték egyik főokát elmaradottságunknak, tespedésünknek.

A nagy franczia forradalom által teremtett nyugot-európai eszmék és törekvések rázták fel ismét nemzetünket az elmaradottságból, e tespedésből.

Századunk harmadik tizedében már látjuk a nemzeti önérzet eröteljes ébredését. Érezzük elmaradottságunkat, látjuk közállapotaink sivárságát; el kell távolitanunk az akadályokat, melyek nemzeti fejlődésünk gátjait képezik. Müvelődnünk kell nemzeti alapon, müvelni kell első sorban nyelvünket, a nemzet érdekeinek megfelelőbb közgazdasági politikát és rendszert folytatni, a jogokat és közszabadságot a nemzet minden rétegére kell kiterjeszteni.

Nagy államférfiui feladatok voltak ezek, de szerencsénkre egy ezredév óta nem adott nekünk a gondviselés annyi nagyszellemü férfiut, mint e század első felében — s ezuttal nemcsak a kor teremté meg férfiait, hanem e nagy férfiak is segitették megteremteni a kort.

Az európai demokratikus szabadsági eszmének befolyása folytán minkinkább érezzük, hogy egyoldalusag van a közjogokban és közkötelességekben, hogy nehány ezer kiváltsága áll szemben milliók jognélküliségével, hogy a nemzet rendi szervezete mily akadálya a nemzeti egységeknek.

Mindinkább érezzük, hogy a reformoknak a nemzeti és állami élet minden ágára kell kiterjedniök, hogy az uj intézményeknek a szabadság és egyenlőség eszméin kell alapulniok, hogy magyarországot a népképviseleti alkotmány alapján kell ujjá szervezni.

Ekkor a nemzet vezére már azon tüneményszerü férfiu, kinek lánglelke, lángoló hazafisága varázshatalmu ékesszólása feltétlen uralmat biztosit nemzete felett kit példátlan népszerüség követ: Kossuth Lajos, hazánk ezredéves történetének egyik legnagyobb alakja, kinek személye iránt e nemzetnek minden hü fia elévülhetetlen hálával és kegyelettel viseltetik.

Ő vezette be nemzetét a márcziusi napokon át az alkotmányos, felelős, parlamenti kormányrendszerbe, ő volt szellemi vezére mindazon törvényhozási alkotásoknak, melyeknek czélja volt összhangot teremteni az uj uralkodási és kormanyalkat és a többi nemzeti intézmények között, melyek által Magyarország a modero, önálló nemzeti államok sorába lépett be.

Egy boldogabb korszak kerete már meg volt teremtve, — s sokan hitték, hogy most már Magyarország teljes erővel épitteti ki belviszonyai megszilárditását czélzó intézményeit.

Az osztrák kamarilla a onban nem nyugodott meg abban, hogy Magyarország ne legyen többé tényleg az „összbirodalom" beolvasztatott része: bujtogatott, elégületlenséget szitott egyes nemzetiségek között s midőn e félrevezetett nemzetiségek az előőrsi szolgálat teljesitésére vállalkoztak, nyiltan lépett fel Magyarország törvényes függetlensége ellen.

Kossuth Lajos szavaira: „A haza veszélyében van!" oly modón nyilatkozik meg a nemzeti akaraterő, hogy mélyen meghatva kiált fel: "Leborulok a nemzet nagysága előtt!"

Ekkor vette kezdetét azon önvédelmi harczunk, mely folytatása volt a Bocskay, Bettlen, Thököly, Rákoczy, dicső elődeink által vezérelt függetlenségi harczoknak, s mely az egész világot bámulatba ejtette.

Önvédelmi harczot kellett vivnunk a sziv legnemesebb értelmében; jogtalan erőszak ellen a jogos önvédelem, a nemzeti birtok megvédése, — s a küzdelem a jogért egyértelmü volt a létérti küzdelemmel.

Magyarország egy nagy táborrá alakult át egy nemzet vivta meg hősi harczát. Legkiválóbb hőseink között találjuk azon tizenhárom vezérünket, kiktől a sors megvonta azon kegyet, hogy a harcztéren áldozzák fel életüket e hazáért

Legendaszerü események követték egymást. —

De hiszen e dicsőségteljes korszaknak egykori tényezői s most élő krónikásai még itt vannak soraink ban s e beszéd szük keretében nem lehet feladatom elmondani a történelmet, nem sorolhatom fel e dicső korszak fényesebbnél-fényesebb fegyvertényeit, nem tehetem annál kevésbbé, mert hiszen „apró gyufákkal nem lehet megvilágitani egy nagy festményt."

S mégis: viszály, árulás, idegen tulerő kiütötték kezünkböl a fegyvert, szent ügyünk elbukott.

A komáromi vár örség diadalának fénye még egyszer áttöri a nemzetre nehezedő komor borut, s aztán? — — — beáll az éj, a vértörvényszékek és a bakó lépnek müködésbe.

— — — — — — — — — —

Tizenhárom hős tábornokunk szeptember 21-én és 26-án idéztettek a hadbiróság elé.

Komoly méltósággal adják meg elkerülhetetlen feleleteiket. Még ugyanazon napokon hozatnak meg az itéletek; a kihallgatás csak alakszerüség volt. Halálbüntetést mérnek valamennyire, de csak négyen lettek, golyóra itélve és kegyelmezve a többi kilencznek még a halál neme is sulyozbitva lett. S hogy a bosszu teljes legyen, ez itéletek végrehajtása Latour halálának évfordulójára október 6-ára lett megállapitva.

43 éve immár, hogy ez irtóztató itéletek végrehajtattak. Schweidel József, Kisz Ernő, Dessewffi Aristid, Lázár Vilmos, Pöltenberg Ernő, Török Ignácz, Lahner György, Knezich Károly, Nagy Sándor József, gr. Leiningen-Westerburg, Aulich Lajos, Damjanich János, gr. Vécsey Károly: ti dicső hősök, a vesztőhelyen kellett meghalnotok! Igy kellett meghalnotok hazátok töldjén, melynek védelme volt éltetek nemes becsvágya:

Az utelsó pillanatig hősök voltatok, méltók az ügyhöz, melyért elvérzettetek!

Leborulok lelki nagyságtok előtt!

A ki küzdtérre lép, az aláveti magát a küzdelem esélyeinek s el kell viselnünk, ha a sors ellenünk döntött, mert hiszen a nemzetközi viszályoknak bölcsebb elintézési módja nincsen. S a történelem igazolja hogy minden nagy eszmét, minden nagy törekvést nemcsak a sziv hatalmával, a szellem eszközeivel, hanem a fegyverek erejével is kell érvényesiteni — s a szellemi küzdtéren szerzett babért a harcztéren szenvedett vértanuság egésziti ki. De hogy a bosszu legjobbjainkat, legkiválóbb vezéreinket vérpadra hurczolja: ez oly tett volt, melyet sem emkerek, sem Isten előtt igazolni nem lehet!

Azt hitték hóhéraitok, hogy megsemmisitve dicső egyéniségeiteket, meg lesznek semmisitve azon eszmék és törekvések is, melyeknek szolgálatában áldozták fel nemes élteteket.

Elfeledték, hogy Krisztus a keresztre feszitve az ő eszméi és törekvései a kereszt jelvénye alatt diadalmaskodtak. S valamint a vallásos érzület egész tömegeket vezérel azon helyhez, hol egykor Krisztus keresztfája állott, hogy hosszu zarándok utai befutva, vallásukban megerősitessenek: ugy a hazafiság e kálváriája lett legméltóbb zarándokhelye nemzetünknek.

Mert egy nemzetet nemcsak közös leszármazása és nyelve füz egybe: a legbecsesebb kapcsok közé a közös mult emlékei is tartoznak. S e helyen állva, hol a mult annyi gyászos, de annyi dicsőségteljes emléke is tolul agyunkba, ez emlékek szivünkig hatolva, szivünk hurjain megzendül a hazafiság szózata!

* * *

Komor idők következtek be. Legjobbjaink külföldön számüetésben vagy itthon bilincsekben szenvednek.

Magyarország csendes volt.

Es valamint a 48-iki alkotások az egész nemzetre árasztották a szabadság és egyenlőség fényét és melegét; valamint a későbbi események az egész nemzetet egy lelkesedésteljes táborban egyesitették: ugy most már a nemzet csak fájdalmában egyesülhetett s joga csak egy volt: zörgetni lánczait és zokogni a multak felett.

Hazánk ellenei azt hitték, hogy a csapás, mely egész nemzeti szervezetünkre volt mérve, nemzetünk életerejét semmisitette meg: azt hitték, hogy most már Magyarországot végkép bekebelezhetik Ausztriába.

Es valóban: e rémes időszakon át a hazafiui reménynek csak halvány fénye derengett.

Hosszu évek után érezzük, hogy van még e nemzetnek nemtője. Egy ifju nő, később Erzsébet királynénk lett Magyarország védangyala, kinek szivéhez oly közel áll a nemzet, s kit mindnyájan szivünkben hordozunk. E napon is foglaljuk imánkba hazánk felséges királynéját!

A magyar nemzet szivós életereje és nagy nemzetközi események is közelebb hozzák egymáshoz a nemzetet és leendő királyát

Még néhány küzdelmes év és létrejő a megegyezés a király és a nemzet között, és a multakra mindketten a feledés fátyolát boritják.

A szent korona jelvénye a nemzet egységének; a koronázás jelképe a nemzet és a király, mint egyenrangu tényezők akarata egységének: e jelentőséggel és osztatlan lelkesedéssel koronázza meg a nemzet I. Ferencz József dicsőségesen uralkodó, Nagy Lajos és Mátyás óta legalkotmányosabb, legnagyobb apostoli királyunkat!

Adja a mindenható, hogy ezen akarati egység csorbitlanul fennmaradjon mindenkor s hogy szeretett királyunk még évtizedeken át legyen alkotmányunk legfőbb őre!

Es legyen mindig a legelső magyar ember — a király!

*

Az eszme, melynek szolgálatában elvérzettetek, megtestesült, s immár egy negyedszázadot éltünk alkotmányunk visszaszerzése óta. De alkotmányunk jótéteményét élvezve, annyi tennivalónk közt sem feledkezett meg a hálás utókor azokról, kik akkor, midőn történelmi szükségszerüséggel kellett megvivnunk a nagy harczot, életöket áldozták az alkotmányért.

S most már dicsőségteket érczszobor hirdeti, mely utmutatója lesz az utókornak. De ércznél maradandóbb az emlékszobor, melylyel a történelem örökitett meg titeket, hervadtatlan babérral övezett, halhatatlan alakjai nemzeti történelmünknek!

Nemzetünket most más veszélyek fenyegetik, s az idegen erő, mely 43 év elött kiütötte kezünkből fegyverünket, szintén történelmi szükségszerüséggel a harcztéren szemben fogja találni a nemzetet,

Ha ettől a Mindenható valóban meg nem óvhatja hazánkat, s ha majd a fegyverek megáldásába annyi jajszó fog vegyüini: az ujabb nemzedék át fogja venni a zászlót, mely annyi csatában győzelmesen lobogott, — s annyi dicsőségnek tanuja lesz azon jelvény, mely alatt győzelemre fogjuk vinni igaz ügyünket.

De hordjon bár a jövő méhében békét, melynek áldásai alatt kiépithetjük a modern jog- és kultur-államot, vagy háborut, mely ujabb létérti küzdelemre szólit: mig e hon határai között magyar szivek fognak dobogni és nyelvünk édes zenéje fog zengeni, emléketek élni fog, s áldott lesz mindörökké!

Alig hangzott el a tetszés moraja, már az emelvényen láttuk a budapesti tud. egyetem ifjuságának küldöttségét, melynek szónoka Petrovits Elek volt, ki a következő lendületes beszéd kiséretében tette le a koszorut:

Tisztelt gyülekezet!

E helyütt hol egykor a nemzet vérpadja állott ez ünnepies órában az érzelmek egész raja, a kérdések, a gondolatok sokasága nehezedik lelkünkre s keres kifejezést. A hely varázsa, az emlékek nagyszerüsége, melyek hozzá füződnek, kibővitik és hatványozzák a nemzet dicsőségére büszke, jövőjében bizakodó sziv érzéseit. A képzelet magasabbra szárnyal, a gondolat erőre kap, a lélek mélyebben érez, betekint a multba, és segiteni akarja a jövőt. A megrázó erejü történet, mely e helyen végbement, bánattal, keserüséggel nezedik ránk; nyomban utána feltámad a kérdés: megnyugtató, kielégitő, örvendetes-e hát mindenfelé azon eredmény, melyett a nemzet ily rettentő váltságot fizetett s ugyanakkor szivünkbe lopódzik egy s helyet kér egy ujabb érzelem: a kiengesztelődés, a béke szelleme, mert e hely uj kor, uj eszmék, uj források forrásává lett s a biztató jövő nem feledteti ugyan, de valamennyire felderiti a sötét multat.

Ez a mult a mi erős várunk, örökünk, drágaságunk. Kiirtani nem engedjük, ne is próbálja senki. De nézzük a jövőt, dolgozzunk érte, mert érdemes. Rajtunk áll, hogy a mult nyomán, mely gazdag volt küzdelemben, dicsőségben, a vér áldozataiban, jövőt teremtsünk, mely gazdag lesz az eszmék diadalában, a szellem erejében, a polgárosodás müveiben s a jog érzetében. Szivem sejtelemmel telik el, emlékezetem visszanéz a multba, itéletem mérlegeli a jelent, aggodó s reménykedő lelkem a jövőbe igyekszik tekinteni. Ma negyvenhárom éve, mikor a lemenő nap utolsó sugarait szórta e tájra, nemcsak a természetet boritotta éjszakába; e nappal egy jogos harczot küzdött, hamar kiábrándult, hamar lenyügözött nemzetre borult a lemondás, a csüggedés éjjele. Ma, negyvenhárom év multán, ugyanezen helyet egy uj munkára tért, a haladás utjára lépett számban s a kultura áldásaiban gazdagodó nemzet fiai állják körül, kik erős hitöket vetik egy távoli szép jövőbe áhitják elérkeztét, s egyszersmind erejök, munkájok legjavát hozzák neki áldozatnl. S ujabb negyvenhárom év mulva? Mennyi az, mit akkorra joggal remélhetünk? A jövő képe a jeles körvonalaiból alakul; a jövő fejleményei ugyanazon törvények s mérték szerint alakulnak a jelenből, mint s mely törvények s mérték szerint álltak elő a mult alapján a jelen átalakulás és változásai. A jelen, nemzetünk jelene, egy veszni indult, lemondásra hajtó csüggeteg multnak örököse s e jelen, melyben a lemondásnak fejlődő munkakedv, csüggedésnek uj hit uj remény, bizodalom léptek helyére, — e jelen a magyar nemzet jövőjének alapja, irányzója bölcseje. Vajha a végzet megkiméine a csalódástól a mi nagy hitünkben s meg nem zavarná fogyatékos emberi számitásainkat.

Vajha egy ujabb emberöltő multba a kétséges remény felváltaná a biztos jövő biztos tudata, világosság derengene a homály teljén s egy erejében, szellemben megizmosodott nemzedék fiai állnak körül e helyt. Ó, ha igy lenne, o ha szivünk sejtelmei beteljesednének. Akkor lenne teljes az eszmék diadala, zavartalan nyugalmatok. A kiengesztelődés tökéletes. Ezen hitben, ezen reményben teszem e koszorut küldöim nevében vesztettek helyére, s mondunk áldást emléktekre!"

Ezután az aradi áll. főreáliskola nevében Reinhart László helyezett koszorut az emlékoszlopra e felirattal: „Az aradi áll. főreáliskola ifjusága" „kegyelete jeléül." Mire az aradi áll. tanitóképezde ifjuságának énekkara zárta be a vesztőhelyi ünnepélyt a „Szózat" gondos eléneklésével. A közönség áhitattal hallgatta végig a magyar nemzet e magasztos dalát, melynek betanitásáért elismerés illeti meg Kertay Ede karmestert. A közönség aztán óriási tömegekben vonult a a vértanuszoborhoz, hogy az ünnepély további lefolyásában is részt vegyen.

A vértanuszobornál.

A szobornál már nagy közönség várta a vesztőhelyről érkezőket. Mikor a bevonuló menet a szobor körül elhelyezkedett, rázenditet az aradi dalegylet egy hazafias dalt, melynek elhangzása után

Lukácsy Miklós a honvédegylet elnöke lépett a szószékre s helyezte el Aradváros közönségének diszes babérkoszoruját a szobor alapzatára.

Utána Virágh László a budapesti kir. Józsefmüegyetem nevében tett le koszorut a következő lelkes beszéd kiséretében:

Tisztelt polgártársak!

A kir. József müegyetem polgárainak küldötteiként jöttünk el ide a vértanuk városába, hogy kivegyük részünket ezen nagy nemzeti ünnepből, s lerójuk a kegyelet és hála adóját a magyar nemzet Golgotháján, a halhatatlan 13 vértanu emlékénél

Szent áhitattal emeljük fel gondolatainkat hozzátok, kik hős vezérei voltatok a magyarnak s érette vértanu halált szenvedtetek.

Midőn a márcziusi nagy napok vivmányai és alkotásai ellen feltámadt a reakczió és az ádáz fondorlat s Magyarországnak fegyverrel kezében kellett megvédelmeznie féltékenyen őrzött szabadságát, egy vészkiáltás harsogott keresztül az országon, kigyuladtak a jelüzek a Kárpátoktól az Adriáig, s mint egy felingerelt oroszlán állott ki a nemzet megtámadott szabadságának védelmére! A férj elhagyta nejét, apa gyermekét, ifju családját és kedvesét s egy sokak által megfoghatlan láz, a szabadságszeretet által ösztönözve, mentek — meghalni a hazáért. A ma még bátortalan gyermek napok multaval harczedzett katona. Ezen, mintegy a földből támadt hadseregnek vezére volt a 13 tábornok. S bizony-bizony méltóbb kezekre nem is lehetett volna bizni a magyar nemzet drága kincsét, ifju hadseregét. Mindegyik tündöklő napja volt a honfiui erényeknek; lépteik nyomát szétdult hadsorok, s futó ellenség nyomai jelölték. S midőn a százezer karu nemzetóriás szétterjeszté karjait s megtisztitá a hazát az ellenségtől, s midőn megbirkozott a segélyül hivott másik európai koloszussal is, akkor fel kellett támadni a magyar régi bünének: a pártoskodásnak, hogy a két egyesült európai nagy hatalom megbirjon az általuk megvetett és kicsinyelt magyar hadsereggel. De minek folytassam tovább? A dicső napok után jöttek a gyász és kétségbeesés sötét napjai, midőn a legbátrabbak is kezdték elveszteni bizalmukat egy jobb jövő reményében. A 13 tábornok osztrák fogságba került, s hogy nyerhettek volna kegyelmet ők, az általuk annyiszor megvert s idegen segélylyel felülkerült ellenségnél?

Megtörténtaz, aminek isteni és emberi törvények szerint megtörténnie nem lett volna szabad, e 13 tábornok vértanu halált szenvedett Ők elbuktak, de az általuk képviselt eszme, amelyért közdöttek, s amelyért életöket feláldozták, a világ megváltó dicső eszme, a szabadság ügye, a nemzetek életében rövidnek mondható elnyomatás után győzedelmeskedett az ige testé lőn. Nem hullot hiába véretek a hazáért, a zsarnokság felett győzött a kor szelleme, hisz „hol a legtöbb honfiui vér öntözé a harczi sikokat, a népszabadság ott terem legszebb virágokat." Kihullott véretek szerte szállt a hazában, megtermékenyité a honfi sziveket, s nem hagyta bennök kialudni a honszerelem lángját. Utolérhetlen nagyságban ragyog a ti emléketek előttünk, törpe utódok előtt, tetteik kitörölhetlen betükkel vannak bevésve a történelem arany lapjain, s mindenkor ragyogó példányképei maradtak a honfi erényeknek! A véretek által megszentelt hely bucsujár helye lett a magyarnak; rátok illik a költő mondása „Hol sirjaik domborulnak, ott unokák leborulnak, S áldó imádság közt, rebegik el neveiket."

Mi is elzarándokoltunk ide, hogy tőletek nagy és nemes eszméért a szabadság szent ügyéért lelkesedni és tenni tanuljunk.

Most pedig a kir. József müegyetem polgárságának nevében leteszem ezen koszorut emlékszobrotokra, melyet azon szent fogadással hagyunk el, hogy lelkünkben mindig magasan fog lobogni a szabadság és hazaszeretet lángja s ha a szükség ugy hozza magával, hazánk szabadságát készek leszünk életünkkel is megvédelmezni!

Hisz megmondta már a költő a magyarnak:

„E nagy világon e kivül nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell!"

Az éljenzésekkel többször félbeszakitott magvas beszéd elhangzása után a budapesti egyetemi olvasókör elnöke, Hindy Attila tartott lendületes beszédet melyet a következőben adunk.

„Ma negyvenhárom éve, hogy egy nemzet haldoklott, ma negyvenhárom éve, hogy meggyilkolták. Gyászünnepre jöttünk összeme itt, egy nemzet halálának évfordulóján.

Összejöttünk megülni a gyászünnepet mi a feltámadott nemzet. Ott ölték meg ma negyvenhárom éve az aradi vár hatos kapuja mellett, ott szúrtak gyikot a nemzet szivébe.

Es ma negyvenhárom év után összejöttünk itt a halál napjának évfordulóján — emlékezni a feltámadásról emlékezni a 13 örökké élőről. A ő utólsó imádságukat meghallgatta az isten — egy élő münek, szabad nemzet állja körül itt e szobrot. Ketté tudná tépni láncát ott az az ébredő szabadság.

Egy szabad nemzet zarándokol ide minden évben a szabadságát néktek megköszönni. Feltámadtunk és feltámadtatok ti, hisz nem vagytok halva hősök, még él Hungaria!"

Ezután Kuszkó István tette le a kolozsvári ereklyemuzeum koszoruját.

Majd az aradi kir. főgymnasium ifjusága nevében Gesztessy Ferencz tett le koszorut a következő beszéd kiséretében:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Nekem jutott a tiszt, az aradi tizenhárom vértanu eme magasztos emlékünnepén, rövidke szóval, de igaz lelkesedéssel lépni a szószékre, az aradi kir. főgymnasiumi ifjusága nevében.

Eljöttünk ide mindannyian, hogy lelkesedést meritsünk nagyjaink emlékeiben, hogy megtanuljuk hazánkat igazán szeretni, s ha kell olyan halált halni érette, mint a megdicsőült tizenhárom!

Eljöttünk ide, hogy megmutassuk, miszerint a nemzet ifjuságából nem halt ki a kegyelet, nem a lelkesedés, nem a hazaszeretet!!

E magasztos ünnepély lelkesedést önt belénk, mert megtanit arra, hogy magyarok, igaz magyarok legyünk!

A nagyok iránti tisztelet és kegyelet e koszorut adta az ifjuság nevében kezembe s ez a lelkesedő ifjuság, ki ünnepélyes esküvel esküszik

a hazaszeretetre, im együtt imádkozik velem, magyarok Istene! áld meg ezt a sokat szenvezett magyar népet, mert nem veszhet el az a nép, mely nagyjai példáján ily nemesen, ily szépen tud lelkesülni!!!

Ezután a gyulai polgári kör megbizásából Dömény Lajos tett le a koszorut, az „Aradi dalegylet" hazafias dalt énekelt s ezzel az ünnepély programmja véget ért.

Kovács Vincze meghivására a 48-as honvédek, a vendégek és a közönség a szabadságharczi muzeumba vonultak fel.

Az ereklye muzeum megnyitása.

Tegnap nyilt meg esendben, minden előre megállapitott programmszerüség nélkül a szabadságharczi ereklyék országos muzeuma. A szabadságszobornál lezajlott ünnepély után oda vonultak fel a dicső mult idők élő tánui az öreg honvédek és ünnepélyesen adták át a muzeumbizottságnak egyik, a szabadságharcz dicső napjaiban megviselt zászlójukat és tekintették meg az idegen küldöttségekkel a muzeumot.

Délután 4 órakor a városi törvényhatósági bizottság számos tagja tekintette meg a muzeumot s arról győződött meg, hogy a város nem hozott hiába áldozatot a muzeumért. A muzeum-bizottság nem győzte fogadni azokat az elismerő nyilatkozatokat, melyeket a látogatók különösen a szakszerü berendezésre tettek. Azok az elismerések pedig első sorban Varjassy Arpádot és Lendvai Sándort illetik, a kik fáradságot s áldozatokat nem ismerő buzgalommal küzdöttek a czél megvalósitása érdekében. Aldozatkészségüket és munkálkodássukat az elismerés minden oldálon megszólalt hangja és az a fényes eredmény jutalmazza, a melyet rövid hónapok alatt elértek.

Az izraelita templomban.

Rosenberg Sándor dr. förabbi minden szombaton és ünnepnapon nyilt frigyláda előtt a haza és a királyért imát mondani szokott.

Ezen alkalmat a hazafias förabbi tegnap — a sátoros ünnep első napján — azzal használta fel, hogy a 13 vértanuért egy kegyeletes és hazafias imát is mondjon, mi a szép számmal megjelent közönségre igen jó hatást tett.

Társas ebéd.

Délben Wittmam éttermében a muzeum bizottság számos tagja étkezett együt az ünnepélyre ideérkezet küldöttekkel, kiknek névsorát a következőkben adjuk:

A budapesti tudomány és müegyetem küldöttsége Hindy Atilla olvasoköri elnök vezetése alatt Joanovits Sebő, Péterffy Andor, Petrovits Elek, Virágh László és Parecz Béla tagokból állott. A kolozsvári egyetemet Agotha László egyetemi polgár, a kolozsvári ereklye muzeumot Kuszkó István a Koloszvári márczius 15-iki állandó bizottságot Spos Károly a gyulai polgári kört Dömény Lajos, Norránd István és Dobay János, és a szegedi 48-as kört Pálfy Antal városi képviselő képviselték.

A koszoruk.

Kegyeletes kezek koszorusták fel tegnap is a katafalkot, a kivégzési hely emlékkövét s a vértanuk szobrát.

A szebbnél-szebb koszoruk közt ott láttuk: özv. Damjanich Jánosné babér koszoruját.

Özv. Boyér Jánosné, szül. Szekeres Rozália koszoruját saját himzésü rózsaszin szalaggal.

A kolozsvári ereklye muzeum koszoruját (nemzetiszin szalaggal).

Az aradi állami főreáliskola koszoruját, fehér szalaggal, e felirattal: „Az aradi állami főreáliskola" „kegyelete jeléül."

A budapesti egyetemi polgárok koszoruját e felirattal: „A budapesti egyetemi ifjuság" „Az aradi vértanuknak" (nemzetiszin szalaggal).

Arad város közönségének koszoruját e felirattal: „A nemzet vértanuinak" „Arad város közönsége". (nemzetiszin szalaggal.)

A kir. Józsefmüegyetem diszes koszoruját eme felirással: A kir. József müegyetem" „Az aradi vértanuknak." (fehér-piros szalaggal.)

A gyulai polgári kör csinált cserkoszoruja, nemzetiszin szallagján e felirattal: „A gyulai polgári kör" „Vértanuinak."

Özv. Dániel Auguszta és özv. Bobor Rozália és gyermekei remek koszoruját fehér szalagon gazdag arany himzéssel, eme felirattal: „Özv. Dániel Auguszta és özv. Bobor Rozália" „A nemzet vértanujának és felejthetetlen apának, Kiss Ernőnek."

Az aradi kir. főgymnasium gyönyörü koszoruját, melynek vörös-fekete szalagján a következő felirat diszlett: „Az aradi kir. fögimnasium ifjusága" „Hazafias kegyelete jeléül".

Az aradi 48-as honvédegylet szintén remek koszorut helyezett a szoborra.

Volt még számos koszoru, igen sok szalag és felirat nélkül.

A koszorukat az ereklyemuzeumban őrzik meg a többi már ott levő koszorukkal s szalagokkal együtt.

—

Október 6. a fővárosban.

— Saját tudósitónk távirata. —

Budapest, október 6.

A mai gyásznapon a magyar szabadságharcz vértanui s Batthány Lajos gróf emlékezetének a szokásos módon rótta le kegyelete adóját a fővárosi közönség. A szabadsághősök lelkiüdveért a központi honvédbizottság ma is a Ferenczrendiek belvárosi templomában tartatta meg az engesztelő szent mise áldozatot. A templom szentélyének falai ez alkalomra gyászlepellel voltak bevonva s középett 50 égő gyertya közt szarkofág volt felállitva mely az ország czimerével s katonai jelvényekkel volt diszitve.

Batthány Lajos gróf lelkiüdveért a misét délelött $^1/_2$ 10 órakor tartották meg s már ekkor is szép közönség gyült össze a templomban. A 13 vértanuért az ünnepélyes gyászmise 10 órakor vette kezdetét. A kegyeletes gyászünnepen a központi honvéd bizottság részéről jelen voltak:

Pegre Alajos alelnök, Mikár Zsigmond titkár, Madarász József orsz. képviselő, Weber, Iglódy, Merczel, Dessewffy Arisztid, Tassbec örnagy, Oekonom György, stb. A baloldali első padban Damjanich tábornok özvegye.

Az engesztelő istentiszteleten Bán Sándor házfőnök celebrált több szerzetes társa segédletével. Mise alatt a sarkofág mellett Csesey Gábor ezredes vezetése alatt a honvédmenház tagjai álltak diszőrséget.

A gyászlobogók alatt megjelent mintegy 600 egyetemi polgár s a templom hajójában foglalt helyet. Mise után a papság beszentelte a sarkofágot s a gyászünnep a Miserere hangjai mellett véget ért. Az egyházi szertartás végeztével az egyetemi ifjuság visszament az egyetemi körbe, hol Beöthy László joghallgató hazafias beszédet tartott az ifjuséghoz. A mai ünnepen általánosan feltünt, hogy az öreg honvédek közül nagyon kevesen jelentek meg, ellenben az ifjuság eddig ritkán tapasztalt nagy számban vett részt. A hazafias Ferenczrendiek az ünnepélyes mise alatt minden oltárnál mondottak gyászmisét.

Az „Otthon" irók és hirlapirók köre s az „egyetemi kör" a mai gyásznapon kitüzte a gyászlobogót.

Belföld.

A minisztrelnök utja.

Szapáry gróf miniszterelnök a királynak több rendbeli, a legutóbbi minisztertanács megállapodásaival is kapcsolatos előterjesztést leendő Gödöllőre utazott.

—

Törvényjavaslat.

A belügyminiszter, mint értesülünk, legközelebb egy rövid törvényjavaslatot fog a képviselőház elé terjeszteni a törvényhatóságokról szóló 1886: XXI. t.-cz egyik rendelkezésének hatályon kivül helyezése tárgyában. E rendelkezés az idéztük törvény 24-ik §-ában azt decretálja, hogy a törvényhatósági bizottsági tagok száma az általános népszámlálást követő esztendőben 10 évről 10 évre ujra megállapitandó.

—

Uj igazságügyi palota Budapesten.

A kir. kuria és a budapesti kir. itélőtábla, s ezekkel kapcsolatban a korona és kir. főügyészség számára tudvalevőleg nagyobb palotát szándékozik épittetni az igazságügyminiszter, még pedig azon területen, mely az V. kerületben a cs. és kir. katonai társzekér-raktár kisajásitásából keletkezik, az Alkotmány-, Honvéd- és Szalay-utczák- valamint az uj országház leendő parkja által van határolva. E palota részletterveinek végleges megállapitása immár befejezésének közeledvén, a palota épitésére vonatkozó törvényjavaslatot még ez évben le fogja tenni az igazságügyminiszter a képviselőház asztalára.

Az aradi vizvezeték.

— A nagybizottság ülése. —

Érdekes ülés volt tegnap délután négy órakor a városház tanácstermében. A vizvezeték és csatornázás kérdése ez uttal hosszabb polemiát ugyan nem idézett fel, de azért eléggé hosszura nyult, jóllehet a dolog elvi részére csak a polgármester és Parecz előadó tettek érdemleges inditványokat. Az albizottság javaslatát — mit lapunk egészen közölt — csekély módositással, illetve pótlással elfogadták. Az ülésről a részletes tudósitást az alábbiakban adjuk:

A vizvezetéki és csatornázási nagybizottság tegnap délután tartotta ülését a városház tanácstermében.

Salacz Gyula polgármester elnöklete alatt jelen voltak: Schuszter Illés dr. Bing Vilmos, Kotsis Lajos, Pollák Gyula dr., Posgay Lajos dr., Tarjányi Vilmos, Müller Károly, Tedeschi Viktor, Virágh Lajos, Institóris Kálmán, Pekár Károly, Parecz István, Barabás Béla dr., Hász Sándor, Avarffy Ferencz dr.

Salacz üdvözli a jelenlevőket s az ülést megnyitja s egyben kérdést intéz a bizottsághoz, hogy felolvastassék-e az albizottság ide vágó jelentése, mi sok időbe kerülne. Szerinte ez felesleges, mert a bizottság tagjai a jelentést nyomtatásban kapták meg.

Ennek alapján a jelentés nem olvastatott fel.

Salacz folytatólag ama kérdést veti fel, hogy elfogadja-e a bizottság az albizottság véleményét mely vonatkozik:

1. A vizvezetési előtanulmányok megtételére;

2. a csatornázás létesitésére vonatkozó előleges szerződés tervezetének kidolgozására! — és

3. azon szabályrendeletnek elkészitésére amely a csatornázás kiépitésével és üzemben tartásával felmerülő költségek mily módon való biztositását s a csatornázási hálózatba esö házaknak azzal való összeköttetése módját és feltételeit állapitsa meg.

Szerinte ezt el kell fogadni, mert a közgyülés, csak azon esetre fogadja el az angol társaság tervét, ha az irányban a szerződés megköttetik.

Parecz előadó szerint tökéletesen mindegy, ha az előtanulmányokat akár a társaság, akár a város teszi meg, de az albizottság mégis szeretné a dolgot a vállalkozókkal elintéztetni, mert azok gyorsabban képesek a dolgot eszközölni; de egy bizonyos árt kell nekik megszatni mindegy biztositékul, ha netalán nem az ő terveiket fogadnák el, mert akkor midőn a város egy vállalkozóval fog szemben állani, előre kell tudnia, hogy mily minőségü viz lesz az, melyet a mü szolgáltatni fog. Meg kell tudnunk, hogy a legkisebb vizállás szerint kaphatunk-e vizet¿

Tarjányi: Nem kell vizvezetékről beszélni, mig nem tudjuk kapunk-e vizet?!

Salacz: Meg van győződve, hogy a Maros mellett állandóan lesz viz, hogy pedig a viz jó lesz, arra nézve teljesen megnyugtatja a szerződés, mely meghatározza a viznek még keménységét és höfokát is. Ő a vállalkozók kiadásaival nem törödik.

Pollák dr: Kérdi, hogy mikor tudhatjuk meg, hogy lesz-e jó viz?

Salacz: Nem mondhatja meg bizonyosan, mert a vállalkozó bizonyára meggondolja

a dolgot, mielőtt a dologba bele menne. De meg oly nagy összeg beszerzésére idő is kell.

Müller Károly: Engedelmet kér, hogy hozzászólhasson a dologhoz. Mert nincs tisztába, hogy mit tárgyalnak, vizvezetéket-e, vagy csatornázást, mert szerinte e dolgok el nem választhatók. Vagy mindkettőt megcsináltatják, vagy egyiket sem. Szerinte nincs megállapitva, hogy a háztulajdonosoknak mennyibe fog kerülni egy-egy vezeték. Kéri a bizottságot, hogy állapitson meg az utczaközéptől számitott távolságot a házak closettjéig s ebből középszámban mondja ki a vezeték árát. Mert jelenleg vagy a closettet kell áthelyezni, vagy pedig egy házi ejektort alkalmazni, mely a fekáliát a vizszintes csövekben visszaszoritsa, illetve azokból kitisztitsa. Ő a javaslatot visszaadja az albizottságnak és inditványozza, hogy vegyenek általános mértéket és számitsák ki ebből, hogy milyen esést kell produkálni, hogy a fekália magától takarodjék ki a csatornába s hogy a közép arányt meg tudják határozni, jelöljenek ki 10 különböző magasságon álló házat. Egyben kérdi egy-egy vezeték árát.

Parecz előadó jelenti, hogy az angol társaság átlag 15 font sterlinget állapitott meg. A csövek általános mélysége az utcza szinvonala alatt legkevesebb másfélméter s igy 1 : 150-esést fognak alkalmazni, mi teljesen elégséges.

Salacz Gyula polgármester felolvassa az albizottság jelentésének ide vágó passzusát: „A csatornázásnál az utczai csövek 1·5 meternél ne sekélyebben fektettessenek."

Müller azt jegyzi meg, hogy ő még most sincsen megnyugodva, mert a vállalkozó szerint, ha a csö magától nem vezeti a fekáliákat, ugy a háztulajdonosok kötelesek házi ejektort alkalmazni, mi pedig 300 fortba kerül; ő az előleges szerződésbe nem megy bele.

Parecz szerint az előleges szerződés tervezet igen szükséges, mert ez fog minden dologban felvilágositást adni, hogy hány év alatt lesz kész a vezeték és hogy mibe fog kerülni.

Salacz azon óhajának ad kifejezést, hogy mondja ki a bizottság, hogy a hivatalos jelentést elfogadja. Mire a bizottság polemia után kimondja, hogy az albizottságot megbizta, hogy a tervezetét nyujtsa be s léppjen alkuba az angolokkal. Továbbá rájuk bizza a költségvetés elkészitését. Az inditvány természetesen Müller Károly módositásával ment keresztül.

Elnök ezután az ülést berekeszti.

Megyei közügyek.

Folytatólagos sorrendje

az Aradvármegye törvényhatósági bizottsága 1892. évi október 10-iki közgyülésén tárgyalandó ügydaraboknak:

29. A m. kir. belügyminiszter intézvénye a cserméi állatorvosi körut ketté osztása tárgyában.

30. A vármegye alispánjának jelentése melylyel Nagy-Zerind község képviselőtestülete részéről a községi vadászati joga szabad kézből a főherczegi uradalom részére való haszonbéradása tárgyában hozott határozatát bemutatja.

31. Az aradmegyei járási orvosok kérvénye az 500 frtban megállapitott nyugdijmaximumnak 1000 frtra felemelése tárgyában.

32. A kisjenői járás több községének kérvénye az ebtartásról szóló törvényhatósági szabályrendelet módositása iránt.

33. Tótvárad község képviselőtestületének határozata a vásárvámszedési jog megvétele tárgyában.

34. Radna község képviselőtestületének határozata, a vasuti állomás melletti térből kihasitandó telek eladása iránt.

35. Berzova község képviselőtestületének határozata a vágatási dijak megállapitása tárgyában.

36. Borosjenő község képviselőtestületének határozata a jegyzői lak tetőzetének javitása iránt.

37. Nagy-Halmágy község képviselőtestületének határozata, törzsvagyon alapbeli követelések leiratása tárgyában.

38. Csermő község képviselőtestületének határozata a ledült községi istálló helyre állitása tárgyában.

39. Borosjenő község képviselőtestületének határozata tenyészapa állatok beszerzése iránt.

40. Baja, Lupest, Pernyest és Szorosság községek képviselőtestületének határozata egy erdőőr felfogadása tárgyában.

Dálnoky-Nagy Lajos,
főjegyző.

Időjárás.

Légnyomás: reggel 7 órakor 760.5 mm., délután 2 órakor 758.8 mm. *Hőmérsék* reggel 7 órakor C° + 15.5, délután 2 órakor C° + 24.2. *Szél iránya és ereje:* reggel 7 órakor DK. 2, délután 2 órakor DK. 5. *Felhőzet:* reggel többnyire borult, délután többnyire borult. *Csapadék* az utóbbi 24 órában: 0 milliméter.

Időjóslás a mai napra.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Október 7. —

Változó felhőzet.
Enyhe.
Eső.

Az

„ARADI KÖZLÖNY"

előfizetési árai:

Helyben házhoz hordva:		Vidéken szétküldve:	
Egész évre	12 frt — kr.	Egész évre	14 frt — kr.
Fél évre	6 frt — kr.	Fél évre	7 frt — kr.
Negyed évre	3 frt — kr.	Negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt — kr.	Egy hóra	1 frt 20 kr.

Egyes szám ára helyben 5 kr, vidéken 6 kr.

Az előfizetési pénzek, valamint hirdetési és egyéb dijak az „ARADI KÖZLÖNY" kiadóhivatalának küldendők, ugyszinte ide utalandó minden oly ügy, mely a lap anyagi részét illeti.

Mutatványszámokat egy hétig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

Az „Aradi Nyomda-Társaság".

HIREK.

Október 7. Péntek. Róm. kath. naptár: Ágost. — Protestáns naptár: Amália. — Görög-keleti naptár (szeptember 25.): Eufrozina. — A nap kél 6 óra 9 perczkor, nyugszik 5 óra 25 perczkor.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van kedden és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: polgári iskola, földszint.

Október 8. A tornaegyleti vivókör ünnepélyes megnyitása.

Október 10. Aradmegye őszi évnegyedes közgyülése délelőtt 9 órakor.

Október 10. Az aradi gazdasági egylet közgyülése délután 4 órakor a vasuti palota üléstermében.

Október 10. A megyei községi és körjegyzők nyugdijintézetének közgyülése délután 2 órakor.

Október 12. Aradváros október havi rendes közgyülése délután 4 órakor.

Október 16. Az 1848—49-iki honvédek aradi egyletének közgyülése.

— **A hivatalos lapból.** Ő császári és apostoli királyi Felsége tüzoltó czélokra, Német-Gyirót községnek, nemkülönben a bajánházai és bikszárdi önkéntes tüzoltó-egyleteknek egyenkint 80, továbbá Pörgölin községnek és a neczpáli önkéntes tüzoltó-egyletnek egyenkint 100, végre az orehoviczai önkéntes tüzoltó-egyletnek 50, összesen 490 forintnyi segélyösszeget méltóztatott magánpénztárából legk. adományozni.

— **Boros Béni** arad-csanádi vasuti igazgató tegnap, csütörtökön reggel a Szegedről jövő vonattal teljesen felgyógyulva haza érkezett. Bizonyára ép oly örvendetes megelégedéssel fogadja mindenki Aradon, mint a mily őszinte volt az érdeklődés város szerte, mig a beteg távolban kereste és hála istentalálta felgyógyulását.

— **Közigazgatási bizottsági ülések.** Aradmegye és Arad város közigazgatási bizottságai ma, pénteken tartják október havi rendes üléseiket. A megyénél délelőtt 9, a városnál pedig délután 4 órakor kezdődik az ülés, mire a bizottsági tagokat e helyen is figyelmeztetjük.

— **Uj kehelyboritó.** Özv. Boyer Jánosné szül. Szekeres Rozália urnő, a ki Kolozsvárról érkezett a tegnapi kegyeletes ünnepélyre, egy saját himzésü remek kehelyboritót ajándékozott az aradi minorita templomnak azzal a kifejezett kérelemmel, hogy azt minden október hatodiki gyászmisén használják. A hazafias minoriták készséggel fogják a derék honleány kérelmét teljesiteni.

— **Albirói kinevezés.** A király Brück Ede dr. ujaradi járásbirósági aljegyzőt a makói járásbirósághoz albiróvá nevezte ki.

— **Aradi huszártiszt diadala.** A magyar huszár ujra megmutatta, hogy első katonája a világnak. Első lett most is, a mikor versenyre kelt a diadalmas német hadsereg válogatott lovasaival. A diadalból tekintélyes rész háramlik reánk, aradiakra a mennyiben egyike az elsőknek s hozá a mi fő, azoknak, kik legkitünöbb kondicióban lovagoltak be a német császárvárosba, aradi: Tarjányi Akos 3-ik honvédhuszárezredbeli százados fia Tarjányi Vilmos helybelyi ügyvédnek s köztörvényhatósági bizottsági tagnak. A magyar huszártisztek győzelme a legmerészebb reményeken is tultett. Szakemberek ugy vélekedtek, hogy hat, vagy legalább is öt teljes nap kell arra a rengeteg utra s ime Tarjányi százados 86 óra alatt mérte végig a Bécset Berlintől elválasztó ötszáznyolczvan kilométernyi távolságot. Utjáról s annak eredményéről táviratokat küldött Aradon lakó atyjához, kinek szivét most büszke öröm tölti el a szép diadal felett. Tarjányi százados október 2-án, vasárnap reggel 6 óra 55 perczkor indult meg a bécsi startolók második csoportjából. Közvetlen előtte indultak 5—5 percznyi időközben Fleisman von Theiszruck Móricz huszárszázados és Moldaur Rudolf hussárszázados. Október 4-én táviratot küldött Aradra Neimpsból (osztrák terület), hogy az éjet Hoyerswerdán (porosz terület) fogja tölteni. Innét 5-én reggel indult tovább „Vitéz" nevü pompás lovával s Berlinbe este 8 óra 40 perczkor érkezett meg ló és lovas, a legkitünöbb kondicióban. Ehhez a szép bravourhoz mi is gratulálunk! Mint irják, a berliniek mód nélkül röstelik a német versenyzők kudarczát. A verseny-bizottság is el van keseredve, mert az utban levő lovasokról alig érkezik hozzá tudósitás. Annál nagyobb az öröm magyar részről a kivivott diadalok felett. Hej, mert széles e világon nincs is párja a magyar huszárnak.

— **Athelyezett albiró.** A király Schartner Sándor dr. pécskai kir járásbirósági Albirót saját kérelmére áthelyezte az aradi kir. járásbirósághoz.

— **A Walder-család ünnepe.** A városunkban általános tisztelet és közbecsülésnek örvendő Walder-család hármas jubileumot ült. Tegnap volt 50-ik születése napja Walder Gyulának, 50 éves évfordulója a Walder-gyár fennállásának és 25-ik évfordulója annak a napnak, melyen Walder Gyula atyjától átvette a gyártelep vezetését. Ez a hármas jubileumi alkalom képezte okát annak az ünnepeltetésnek, melyben Walder Gyulát a polgárság, kiterjedt rokonsága és gyári alkalmazottjai részesitették. Reggel a gyári alkalmazottak tisztelegtek nála és üdvözöiték a jubileum alkalmából, délelőtt számos előkelő polgár és a családtagok fejezték ki nála szerencsekivánatukat. Walder tőle megszokott szerénységgel és szivélyességgel fogadta a szerencsekivánatokat s kijelentette, hogy mint eddig, ugy ezután is a becsületes munka embere marad. Délben nagy ebéd volt az ünnepeltnél, melyen számos sikerült felköszöntőt mondtak reá.

— **Ellenőrzési szemle.** Tegnap fejezték be a Kossuth-utczai honvéd laktanyában a folyó évben be nem hivott tartalékos honvédek ellenőrzési szemléjét. A két napos szemlén 300 helybeli és mintegy 150 vidéki tartalékos jelentkezett. A nagy számban elmaradt tartalékosok kötelesek saját költségükön az utószemlére utazni, mely november hó 26-án Lugoson fog megtartatni.

— **Kolera nosztrasz Aradon.** Portörő Gábort az eddig egyetlen kolera nosztraszban

Aradon megbetegedett .embert tegnap teljesen felgyógyultan bocsájtottákkiabarakból. Érdekes hogy Portörö visszavágyik a barakba, mert kitünönek találja az élelmezést, melyben ott részesült. Felgyógyulásával nálunk a „járvány" megszünt.

— **Még egy kolerás rendelet.** A kereskedelmi minisztertöl alábbi uj rendelet érkezett tagnap Aradra megyei és városi hatósághoz: Tudomás, ahhoztartás és közegeinek azonnali utasitása végett értesitem, hogy Boszniába a Budapeströl származó rongyok, ócska ruhák ócska alattságok és kötéláruk, használt fehérnemü, használt ágynemü, fris gyümölcs és zöldség, nem conservált és nem bádogba csomagolt halak és nyers állati termékek bevitele és átvitele tilos. Kelt Budapesten, 1892 évi október hó 4-én. Lukács, s. k.

— **Arlejtés.** Magyar Pécska, Román Pécska Szent Tamás és Apatelek községekben a fogyasztási adószedés joga bérbe fog adatni s erre nézve az árlejtést október 12-én d. e. 10 órakor tartja meg az aradi m. kir. pénzügyigazgatóság. M.-Pécska, R.-Pécska és Szt.-Tamásra nézve a kiáltási ár 42460 frt 9 krban, Apatelekre nézve pedig 2548 frt 7 kr.-ban van megálapitva.

— **A képviselö levele.** A magyar képviselöháznak egyik kiváló tagja, a ki nagy tudásáról, meg arról hires, hogy rendkivül szórakozott, hitveséhez levelet intézett, a mely ekként végzödik: „Csókollak százezerszer ama reményben, hogy a képviselöház ezt az összeget utólagosan vita nélkül jóvá fogja hagyni."

— **Nyolcz heti gyöngyélet.** Tegnap 120 honvéd póttartalékos vonult be 8 heti kiképzésre az aradi zászlóaljhoz. Az uj honvédeket Sarkad külvárosban szállásolta el a hatóság.

— **Epitészeti müvezetö.** A Csaba város által épitendö katonai laktanya épitészeti müvezetöjéül a laktanya épitöbizottság által Jiraszek Lajos aradi épitész lett szerzödtetve. Jiraszek az épités körüli felügyeletért és a végelszámolás megejtéseért a 180,000 frt épitési költségnek 2 százalékját kapja. A laktanya alapozási munkálataihoz már a jövö hét folyamán hozzákezdenek a vállalkozik.

— **Az uj községháza.** Kevermes község képviselötestülete elhatározta, hogy uj és diszes községházat épittet, bérépülettel kapcsolatban. Az e czélra fölveendö kölcsön 10,000 frtban állapittatott meg.

— **A háza vándor lantosa.** Hazafi Veray János, szintén megjelent Aradon az október 6-iki ünnepélyre pitykés mándliban, rézfokossal s árvalányhajjal a pörje kalapnál. Hóna alatt legujabb „megrovási kaland"-jait szorongatta, miknek természetesen most is nagy keletjök volt. Hogy aztán nálunk milyen kalamitások érték a muzsa által hirtelen megcsókolt poétát, az majd a legujabb „megrovás"-ban olvassuk meg.

— **Szökött asszony.** Ha valakit élete párja egyszerüen otthagy s szeretöjével odébb áll, azt csak elsziveli valahogy a megcsalt férj: de ha az életpár a férj pénzecskéjét is elvitte magával, akkor a férj bánata tizszeresre fokozódik. Pedig igy járt N. J. makói lakos, a ki f. hó 3-án este a munkából hazakerülvén. nem csak élete párjának, hanem 70 frtjának és ágynemüjének is hült helyét találta; a kalandos menyecske egy D. J. nevü gazdával szökött meg Aradra. A férj a „pár" után utazott, nem annyira az „asszony"-ért, mint az eltünt 70 frtért.

— **Ebmarás.** Tóth István vasuti kalauz kutyája tegnap a Demeter utczában megharapta Fülöp Lajos 5 éves fiucskát. Az ebet állatorvosi megfigyelés végett a gyeptérre szállitották. A fiu orvosi ápolás alatt áll.

Szinház.

II. Rákóczy Ferencz.

— Diszelöadás október 6-án. —

Tegnap a kegyeletes emlékünnepély befejezö diszelöadásrá teljesen megtelt a szinház, sőt még a szereplök is annyira kitettek magukért, hogy kevés megrovandó dolgokat tapasztaltunk.

A magyar nyitányt a katona zenekar preczizitással adta elö s ez estén nem volt olyan bántó a fuvóhangszerek tulmagas hangolása, mely rendesen nagyon kimeriti az éneklö szinészt.

Nyitány után Pethes szavalta el hévvel Petöfi „Nemzeti dal-"át. Majd Kozma énekelte el szépen, szabatosan az „Esik eső karikára" czimü dalt.

Abrányi Emil nagyhatásu költeményét Bátory Ilona szavalta helyes alaphanggal s folyton növekedö hévvel. Vele mai debutja alkalmából bövebben foglalkozunk.

Ezután igazán remekül rendezett elöképek következtek, melyekröl a közönség szünni nem akaró tapsvihara folytán 4-szer kellett felvonni a függönyt.

Ezután került szinre jó elöadásban II. Rákóczy Ferencz fogsága. Az egész társulat brillirozott.

Somló a czimszerepben, Haraszti Hermin (Amália), Pethes (Bercsényi), Gergely (Longueval), Bonis (Lehman), Nyilasi (Knitteleus) és Szepesi (Zrinyi) kiváltak s értelemmel, érzéssel alakitottak.

Folinuszné tulságosan szenvelgö volt. (G.)

— **Szinházi hirek.** Ma Báthory Ilona ujonan szerzödött tag fellépésével Dumas szinmüve a „Bagdadi herczegnö" kerül szinre. Szombaton „Fekete domino" Auber gyönyörü zenéjü operája. Vasárnap délután félárakkal „Szökött katona" népszinmü, este „Nebáncsvirág" operette. A jövö hét folyamán szinre kerülö ujdonságok: „Szerelem iskolája" Rákosi Jenö költöi szépségü szinmüve. — „Diurnista" Kövesi Albert bohózata.

Táviratok.

Kormányválság.

Budapest, október 6. (Saj. tud. táv.) A beavatott körükböl kormányválság hirét vesszük, válságra okul egy részt tegnapelötti minisztertanácsban tárgyalt elkeresztelési kérdés, másrészt pedig a polgári házaság kérdése szolgált, elkeresztelési kérdésben a kormányban eltérök, nézetek megoldást illetöleg és ezen nézeteltérés válság elöidézésében jelentékeny tényezö, meg sokkal komolyabb a meghasonlása a polgári házasság, csak azon mérvben óhajtott életbe léptetni mint az Bécsben történt. Szapáryval szemben Wekerle Sándor, Szilágyi Dezsö és Csáky Albin gróf kezdettöl fogva tervezett kötelezö polgári házasságot sürgetik, annyi ami a válságról kiszivárgott mindez kedden történt, szerdán Szapáry Gödöllöre ment és elöterjesztést tett Ö Felségének kabinetben az elöfordult nézeteltérésröl, Ö Felség elhatározása és további fejlemények mig titkot képeznek. Evvel kapcsolatban számtalan hirt kombinálnak. A válság esetére nézve a legtöbben Széll Károlyt emlegetik miniszterelnök jelöltként.

Kolera.

Karánsebes, okt. 5. (Saj. tud. táv.) A karánsebesi vegyes polgári és katonai közegészségi bizottság javaslatára négy napi vesztegzárt rendeltek el minden Budapest felöl érkezö utasra nézve.

Az állandó kolera kórházakon kivül barakkokat is épitenek s egyáltalán megtörtént minden, hogy a fenyegetö veszélyt elháritsák.

Bécs, október 6. (Saját tud. táv.) Ma annak a hire elterjedt, hogy Bécsben a magyar nemzeti szinház tagjait vesztegzár alá helyezték a bécsiek. Okot erre szolgáltatott azon körülmény, hogy a nemzeti szinház tagjai folyton utaznak Budapest és Bécs között, igy tehát a nemzeti szinház tagjai könnyen behurczolhattak a kolerát Bécsbe. Ezen hir szerint tehát mai Madach ember tragediáját nem adják; e hir még megerösitésre vár.

Budapes, október 6. (Saját tud. táv.) Kaas Ervin báró, Kaas Ivor öcscse ki Aradon vasuti hivatalnok volt, [illegible] san megbetegedett kolerában élethalál között lebeg.

Budapest, október 6. (Saj. tud. táv.) Holnap a fövárosban a járvány folytonos terjedése miatt megalakul a járványbizottság.

Budapest, okt. 6. (Saját tud. táv.) Több hir érkezett és különösen a tőzsdén szenzácziot keltett, hogy Bécsben is kiütött a kolera, ezen hirt Bécsböl megczáfolják.

Közgazdaság.

Szeszüzlet.

— Október 6. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 51.— kicsinyben 52.50 hordó nélkül, per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny" távirati tudósitásai. —

Budapest, okt. 6. d. u. 5 óra.

Gabona	Fajt	Irányzat	100 klgramm frt
Menetben	Buza: bánsági	lanyha	7.25 — 7.80
	Buza: tiszavidéki	„	7.35 — 8.05
	Buza: pestvidéki	„	7.30 — 8.—
	Buza: fehérmegyei	„	7.50 — 8.—
	Buza: bácskai	„	7.35 — 9.—
	Buza: észak-magyarországi	„	—.— — —.—
	Rozs	csend.	6.40 — 6.65
	Árpa: takarmány	csend.	5.30 — 5.50
	Árpa: égetni való	„	5.70 — 6.20
	Árpa: sörfözdei	„	6.40 — 7.50
	Zab	csend.	5.45 — 5.70
	Tengeri: bánsági	csend.	4.80 — 4.85
	Tengeri: másnemü	„	4.75 — 4.80
	Káposzta-repcze	csend.	11.20 — 11.50
	Köles	csend.	4.55 — 4.75
Szokványosnak határidőre d. u. 5 órai árlat	Buza: tavaszra	lanyha	7.78 — 7.80
	Buza: junius 1892	„	7.70 — 7.72
	Buza: őszre	„	—.— — —.—
	Tengeri: máj.-jun. 1892	lanyha	4.81 — 4.82
	Tengeri: szept.-okt. 1891	-	5.03 — 5.10
	Zab: Bpest sz. tavaszra	lanyha	5.38 — 5.40
	Zab: „ „ őszre	„	5.62 — 5.64
	Káposzta-repcze: aug.-szept. 1891	lanyha	—.— — —.—

Aradvárosi szinház.

Évadbérlet 7. szám. Havibérlet 7. szám.

Pénteken, 1892. évi október hó 7-én:

A bagdadi herczegnő.

Szinmű 3 felvonásban. Irta: ifj. Dumas Sándor.

SZEMÉLYEK:

Jean de Hug . . . . . Pethes.
Lionette, neje . . . . . Báthori I.
Raoul, fiok, 6 éves . . . . . Orosz.
Godler . . . . . Sz. Németh.
Trévlé . . . . . Bónis.
Nourvady . . . . . Somló.
Richard, közjegyző . . . . . Szepesi.
Rendőrbiztos . . . . . Hajdu.
Miss Jean, angol gouvernant . . . . . Kiss Berta.
Szobaleány . . . . . Takács J.

Kezdete 7 órakor.

Idegenek névsora Aradon.

— Október 6. —

Fehér Kereszt szálloda: Hada János magánzó, Perla. Wresmerné magánzónő, Szeged. Czeh Sándor magánzónő, Temesvár. Lavély Dezsö magánzó, Budapest. Csukay-család magánzó, Radna. Kopornay Sándor magánzó, Temesvár. Dr. Reiner A. Budapest. Fényes Gusztáv gazdatiszt, Vértes. Gróf Csáky Gábor Budapest. Homay János birtokos, Zenta.

Arany Kulcs szálloda: Pap Miklós jegyzö, Csicsér. Deutsch Hermann bzipész, Silingyia. Káposztás János vászonkereskedö, Pankota.

Magyar Korona szálloda: Haday János lelkész, Lalasincz. Veingärtner Gyula felügyelö, Borosjenö. Hanak M. gyapjukereskedö, Szeged.

Vasuti szálloda: Sándor György erdövéd, Nagylak. Bodnár Lajos kömüves, Szentes. Fekete Mihály vendéglös, B.-Gyula. Bánfalvy Gyula aljegyzö, Szilágy. Vuskits József magyar államvasuti felügyelö, Csurgé.

Felelös szerkesztö: **Vásárhelyi Béla.**

37062 | I. sz. 721. 2—3. M. kir. államvasutak bpest-dunabalparti üzletv.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak budapest-dunabalparti üzletvezetősége az alábbi táblázatban foglalt anyagokat jövő 1893. évi január hó 1-től egy, esetleg — a kőolajat kivéve — három évre vagyis 1895. év végéig biztosítani kivánja és ezen anyagok szállítása iránt ezennel nyilvános pályázatot hirdet:

Anyaglajstrom osztály	Anyaglajstrom tétel	Tárgy	Egység	Egy évi szükséglet	Jegyzet
IV.	4	Csepü	q.	220	Két-két csomagban egy-egy kg. küldendő be minta gyanánt
„	8	Faggyu	„	20	
„	23	Jutefonal	„	220	
„	38	Kőolaj	„	1200	
„	52	Tisztitó ásvány-olaj	„	70	Két-két üvegben egy-egy kilogramm küldendő be minta gyanánt
„	57	Henger kenő olaj	„	15	
„	67	Felpárolt ásvány-olaj	„	700	
„	69	Lepárolatlan vulcan-olaj	„	800	
„	71	Lepárolt ásvány-olaj	„	650	
XIII.	44	Tisztitott kender	„	50	Két-két csomagban egy-egy kg. küldendő be minta gyanánt
„	164	Rézgálicz	„	65	

A fentebbi táblázatban foglalt mennyiségek csak a megközelitő évi előirányzatot képezik, ennélfogva az üzletvezetőség fenntartja magának azon jogot, hogy a kirótt mennyiségnél egynegyeddel többet vagy kevesebbet is szállittathasson. A szállitások a 129381 | 91 szám alatti általános és a fentebbi anyagokra vonatkozó különleges szállitási feltételek alapján eszközlendők.

Ezen feltételek a magy. kir. államvasutak gazgatósága anyag és leltár beszerzési szakosztályánál (Andrássy-ut 73. sz. II. em.) vagy pedig az üzletvezetőség általános osztályánál (anyag és leltárbeszerzés Budapest, VI. Teréz-körut 62. sz. I. em. 9 ajtó szám) a hivatalos órákban naponkent megtekinthetők, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetése mellett a budapesti nyomtatványtárnál posta utján is megszerezhetők, megegyezvén hogy a különleges szállitási feltételekért 15 kr. az általános feltételekért pedig 25 fizetendő.

Mindegyik ajánlóról feltételeztetik, hogy az illető szállitási feltételeket ismeri és egész terjedelmükben elfogadja.

Az üzletvezetőség fenntartja magának a jogot hogy addig is, mig az ajánlatok felett döntőleg határozna, egyes ajánlkozóknál az ajánlati árban megrendeléseket tehessen.

Az illetü ajánlkozók ezen megrendeléseket teljesiteni köteleztetnek, a nélkül azonban, hogy ebből folyólag valamely anyag szállitásának átengedését követelhetnék.

Mindegyik ajánló tartozik az általános feltételek 3. §-a értelmében ajánlatával az e felett hozandó határozatig kötelezettségben maradni, olyképen hogy ajánlattevő — ha az ellenkezőt ajánlatában világosan ki nem köti — ajánlata fölötti határozathozatalig, azon ajánlattevő pedig, kinek ajánlata elfogadtatott, elfogadott ajánlata alapján a szerződés megkötéséig felelős marad.

Az ajánlatban minden [illegible]tséget kizáró módon megnevezendő azon gyár vagy termelési hely, hol az ajánlott anyag készittetni vagy termeltetni fog és fentartja magának az üzletvezetőség azt a jogot, hogy kiküldött közegei által erről bármikor meggyőződést szereshessen.

Mindazon czégek melyek a magy. kir. államvasutakkal szállitási viszonyban mindeddig nem állottak, tartoznak szállitóképességüket és megbizhatóságukat igazoló kereskedelmi kamarai bizonyitványt az ajánlathoz csatolni.

Minden ajánlott czikkre nézve világosan megemlitendő hogy hazai vagy külföldi gyártmány avagy termelék-e, illetőleg valjon hazai vagy külföldi származásu nyers anyagból készült-e?

Az anyagok származását ajánlattevő azon hazai kereskedelmi és iparkamara által kiállitandó bizonyitvánnyal tartozik igazolni, melynek kerületében a termelési vagy gyártási hely fekszik.

Mindegyik szállitó köteles a munkaképtelenné vált, vagy elhalt és nyugdijigényre nem jogositott magy. kir. államvasuti alkalmazottak illetőleg azok családtagjai segélyezésére létesitett alaphoz szállitásai után érdembe hozandó összegek 1‰ (egy tized) százalékával hozzájárulni, mely járulék a számlák kifizetése alkalmával levonásba fog hozatni.

Az 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve ezen külczimmel:

«Ajánlat 37062 | 92 számhoz« **1892. évi október hó 25. napján déli 12 óráig** a magy. kir. államvasutak budapest-dunabalparti üzletvezetőség I. általános osztályának vezetőjénél nyujtandók be, vagy hozzá posta utján küldendők be.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének megfelelő 5% készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban 1892. oktber hó 24-én déli 12 óráig a budapest-dunabalparti üzletvezetőség gyüjtő pénztáránál (VI. Teréz-körut 62. sz. a.) leteendő.

Az értékpapirok a budapesti illetőleg bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett tizennégy napnál nem régibb utolsó árfolyam szerint, de sohasem a névértéken felül számittatnak.

Az ajánlatban a megtörtént letét megemlitendő, az arról nyert letéti elismervény azonban az ajánlathoz nem csatolandó.

Az ajánlati árak a táblázatban kitüntetett egységek szerint tisztán és olvashatban számban és betükben kiirva és esetleg vámmentve a magy. kir. államvasutak budapest-dunabalparti üzletvezetőség vonalainak valamely az ajánlatban határozottan megnevezendő állomására teendők, kiköttetik azonban hogy az átvétel kizárólag a budapest-nyugoti szertárban történjék és az anyagok szállitó által a megrendelés alkalmával emlitett szertár czime alatt adassanak fel.

Ezen feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok melyek nem a kitüzött határidőben érkeznek, vagy táviratilag tétetnek, ugyszintén oly ajánlatok, melyek lényeges részükben javitásokat vagy vakarásokat mutatnak fel, végre melyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tétetett, figyelembe vételre egyáltalán nem számithatnak.

Az üzletvezetőség fentartja magának a jogot hogy az ajánlók közt tekintet nélkül az árra szabadon választhasson, továbbá hogy az azok által ajánlott mennyiségből tetszés szerinti részmennyiség szállitását is átengedhesse olyformán, hogy azok az ily részbeni szállitást is elfogadni köteleztetnek, hacsak ajánlatukban világosan ennek ellenkezőjét ki nem kötötték, és végre hogy e czél elérésre bármily más intézkedéseket is tehessen.

Budapest, 1892. szeptember hóban.

A magy. kir. államvasutak budapest-dunabalparti üzletvezetősége.

M. kir. államvasutak bpest-jobbparti üzletvezetősége.

32207. sz. 724 3—3

Hirdetés.

Értesitjük a t. közönséget, hogy a győr-gyanafalvai vonalon, Mezőlak- és Kis-Czell állomások között létesitett Vinár rakodó állomás f. évi szeptember hó 20-án a kocsirakományu teherforgalomra a következő korlátozással megnyittatik:

1. Ezen állomáson a kocsirakományu teherárukraktározása nem engedtetik meg, s azoknak be- vagy kirakása közvetlenül a fuvarszekerekről, vagy azokra, a vasuti kocsik rendelkezésre bocsátásától számitandó dijszabásszerü rakodási idő alatt, e teljesitményért minden megtéritésre való igény kizárásával, a fél által eszközlendő.

Ezen rakodási idő tullépése esetén az általános dijszabási határozmányokban (I. rész) megszabott kocsi késedelmi illeték szedetik be.

1. Ezen állomáson élő állatok vagy egyéb oly áruk fel- és leadása, melyeknek be- vagy kirakásához külön berendezések vagy segédeszközök igényeltetnek, nem eszközölhető.

Az áruk berakásához szükséges kocsik 24 órával előbb irásbelileg rendelendők meg.

3. Az ezen állomáson fel- vagy leadásra kerülő kocsi-rakományu teherárukrz nézve a szállitási dij kiszámitása helyi árudijszabásunkban, a dijszámitás tekintetében megállapitott általános határozmányok mérvadása szerint, ezen állomás közvetlen kilométer távolságának alapul vételéyel eszközöltetik.

Budapest, 1892. évi szeptember hó 20-án.

Az üzletvezetőség.

M. kir. államvasutak budapest-déli üzletvezetőség.

23385. sz. 720 3—3

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Zimony állomásán 1893. évi február hó 1-től megüresedő vendéglői üzletnek ugyanazon naptól számitott három évi időtartamra azaz 1896. évi február hó 1-ig terjedő bérlete iránt ezennel pályázat hirdettetik, mely nyilvános tárgyaláson felbontandó ajánlatok utján döntetik el.

Minden ajánlatnak 50 kros bélyeggel ellátva és okmányokkal felszerelve kell lennie, a boritékra pedig a következő telirat irandó: «Ajánlat a m. kir. államvasutak Zimony állomásán levő vendéglő üzletre 23385. számhoz.«

Az ajánlatok boritékba zárva és lepecsételve 1892. évi november hó 3-án déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapest-déli üzletvezetősége titkári hlvatalához czimezve posta utján térti vevény mellett nyójtandók be, bánatpénz fejében pedig 200 azaz kétszáz forint készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a nevezett üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál Budapesten 1892. november hó 2-án déli 12 óráig leteendő vagy posta utján is beküldhető.

Az értékpapirok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régibb utolsó s a névértéket meg nem haladó napi árfolyam szerinti értékben számittatnak.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség III. forgalmi és kereskedelmi osztályában (külső kerepesi-ut II. ház II. emelet 25. ajtószám) a hivatalos órák tartama alatt megtekinthetők miért is az ajánlattevőről feltételeztetik, kogy a feltételeket ismeri s azokat magára nézve egész terjedelmökben kötelezőknek elfogadja.

A feltételektől eltérő, vagy a kitüzött határidőn tul beérkezett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A m. kir. államvasutak bubapest-déli üzletvezetősége fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevők közül, tekintet nélkül az ajánlott bérösszegre, szabadon választhasson.

Budapest, 1892. szaptember 15-én.

Az üzletvezetőség.

Egy kis birtok,

mely Temesmegyeben fekszik és **100 kat. hold elsőrendü és egy tagban fekvő szántóföldből áll,** uj lakházzal és minden hozzávaló gazdasági épületekkel ellátva, szép nagy kerttel,

örökáron 22000 forintért eladó.

Teher 10000 frt. Megvétel esetén azonnal átvehető. Bövebb felvilágositást nyujt, de csak komoly vevőknek,

Rosenberg Károly,

757 1—3 **ügynök, ARAD, Simonyi-utcza 2-ik szám.**

11407 | 892.

Hirdetmény.

A magyarországon tartani szokott országos (kirako s marha) és heti vásárok jegyzése a nagy méltóságu kereskedelemügyi m. kir. miniszterium által kiadatván, az tudomás és tájékoztatásul a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál 14 napig az érdekeltek által betekinthető.

Arad, 1892. szeptember 20.

Sarlot,
főkapitány.

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertára

és művegytani laboratoriuma

Aradon, Szabadságtér.

Szivesen ajánlkozik minden **bárhol és bárki által hirdetett** gyógyszer-különlegesség beszerzésére, s készletben tart következő megbizható hatásu szereket:

Chinin-czukor és Chinin csokoladé, gyermekeknek könnyen beadható hideglelés elleni szer, melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók pályadijjal koszoruztak. Mind az ő világrészben el van terjedve. Egy darab 6 kr.

Misera-cseppek, dr Häger javitott receptje szerint, legmegbizhatóbb szer hideglelés ellen felnötték számára. Egy üveg 75 kr.

Circassian. Biztos hatásu és ártalmatlan szerekből összeállitott hajfestőszer — Egy üveg 1 frt 40 kr.

Dr. Brnatzik fogcseppje. Bármely fogfájást azonnal megszüntet. 1 üveg 35 kr. A Rozsnyay-féle

Serail-arczkenőcs. Az arczon mutatkozó szeplők, pattanások és májfoltok elüzésére a legalkalmasabb szer, mely bőrszépit hatásában minden más szert felülmul. Egy kis tégely 70 kr. és egy nagy tégely 1 frt.

Anosmin. A lábizzadás és feltörés ellen biztosan használható. Egy üveg 50 kr.

Valóditokaji bor. Kitünő minőségűek, dr. Szabó Gyula világhirü pincéjéből. Ára 1 üvegnek 8 és frt.

Ménesi aszúbor. Egy 35 centi. üveg 1 frt 50 krajczár.

Chinabor. 2% Chinatartalommal. Egy 30 centiliteres üveg 1 frt.

Vasas Chinabor. 2% Chinin- és vasoxydtartalommal Egy 30 centlit. üveg 1 frt.

Pepsinbor. 2.5% tartalommal. Egy 20 centiliteres üveg 1 frt.

Üvegmaró tinta. Egy üveg 1 frt.

Salon-bengáli tüzek. Füst és szag nélkül, vörös fehér és sárga szinben. Egy kl 2 frt.

Magnesium fáklyák. 150 normal gyertyafénynyel. Hat perczig égő, 1 drb 60 kr. 12 perczig égő, 1 drb 1 frt 10 kr. 24 perczig égő, 1 drb. 2 frt 10 kr.

Iroda tintapor. (Fekete vagy violaszinben) 1 adag ½ literre 10 kr.

Dr. Kepes fagybalzsama. A megfagyott kezet vagy lábat 3—4 nap alatt biztosan meggyógyitja. Egy tégely ára 40 kr.

Lang rheuma ellenes szere. Mindenféle meghülésből eredt rheumás és csuzos fájdalmak ellen igen hires és keresett szer. Egy üveg ára 30 kr.

Dr. Kelen köhögés elleni pora, mely mindenféle köhögést biztosan gyógyit. Ára 40 kr.

Mindezen gyógyszerek — a pakolási csekély költségek hozzáadásával — bárhova posta utján is elküldetnek.

Ugyancsak ezen gyógyszertárban minden vegyvizsgálatra megbizásnk elfogadtatnak és lelkiismeretesen teljesittetnek. 502—14*

15539 | 892. 736 3—3

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közönségének 1892 évre vonatkozó költségelőirányzat a tanácsnak és a hármas bizottságnak véleményes jelentése, ugy a bevétel és kiadás tételeit felvilágositó mellékletek a f. év szeptember hónap 24-ik napjától kezdve folyó évi október hónap 8-ik napjáig bezárólag a tanácsteremben közszemlére kitétetik.

Szabadságában áll azt az adózó polgároknak megtekinteni és arra észrevételüket a folyó évi október 13-án tartandó rendes közgyülés előtt 4 nappal a tanácshoz beterjeszteni.

Arad, 1892. szeptember 23.

Arad sz. kir. város tanácsa.

12039—1892.

Hirdetmény.

A város területén ismét egy kutya kóborolt és két embert és kutyát megmart, kiirtatván, bonczolás alkalmával rajta a veszettség állapitatott meg, ennek folytán a kutyáknak szájkosárral ellátása vagy kötve tartása iránt f. é. 11017. sz. végzéssel folyó évi október hó 15-ig terjedőre elrendelt intézkedés joghatálya szeptember 29-től november 8-ig terjedő 40 napra meghosszabbitatik.

Erről a lakosság azzal értesittetik, hogy a fent meghatározott idő alatt szájkosár nélkül az utczán talált kutyák elfogatni és a gyeptéren megsemmisitetni, a tulajdonosok pedig pénzbüntetéssel büntettetni fognak.

Aradon, 1892. szeptamber 29-én.

főkapitány ur távollétében,
Nyáry Béla
alkapitány.

754—1892 gazd. sz. 752 3—3.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a jelenleg Hercz Hermann által haszonbérben tartott $34^{18}/_{1100}$ holdnyi versenytéri földnek f: évi október hó 1-től további 6 évre bérbeadása iránt folyó év október hó 10-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár holdanként évi 20 frt 75 krnyi haszonbér.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésben részt lehet venni szóbeli és irásbeli ajánlatokkal.

Az irásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverést megelőzőleg nyujtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek, a gazdasági tanácsnoknál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1892. évi október 2-án tartott üléséből.

Kiadta:
Lőcs Rezső,
aljegyző.

Csanádvármegye központi főszolgabirája.

4204 | 892. 754 2—2

Pályázat.

Csanádvármegye központi járásában a II. körzetbeli **községi körállatorvosi állásra.**

A körzethez tartoznak: Földeák és Lélé községek, a földeáki, lélei és kopáncsi pusztákkal. (Székhely Földeák.)

Javadalmazás: 400 frt fizetés és 100 frt lakbér, vagy lakás természetben.

Dijak a székhelyen 30 kr., a székhelyen kivül 60 kr., a körállatorvosok lakásán pedig 20 kr.

A pályázati kérvények az 1888. évi VII. t. cz. 117. és 118. §-ában meghatározott képesitési igazolása mellett a **folyó évi október hó 25-ig** nálam adhatók be.

A választás Földeáken folyó hó 26-án d. e. 10 órakor lesz a községházánál.

A megválasztott az értesitésben kitüzendő idő alatt az állást elfoglalni köteles.

Makón, 1892. évi október hó 1-ső napján.

Fail Gábor,
főszolgabiró.

5369—1892. tkv. 758—1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajtatónak Jessedán Ignácz, Mokucza Anna kurticsi lakos végrehajtást szenvedett elleni 50 frt $54^1/_2$ kr. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén lévő és a kurticsi 177. sz. tjkvben AI. 2. sor 188. hr. sz. a. foglalt beltelkes házra az árverést 432 frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1892. évi **október hó 27-ik napján** d. e. 9 órakor Kurtics községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Aradon, 1892. évi julius hó 18-án.

Az aradi kir. tvszék mint tlkvi hatóság.

Vincze,
kir. albiró.

12185 | 892: 751 3—3

Végzés.

Miután Arad város területén a szarvasmarhák közt f. évi szept. 11-én felmerült száj és körömfájás a t. polgármesteri hivatal 1845 | 92. sz. végzése folytán a kapitányi hivatal 11208—92. sz. végzésével járványosnak mondatván ki és határzár rendeltetett el, azon járvány befolyásáról az állatorvosok végjelentése szerint a beteg állatok mind felgyógyultak, a felgyógyulástól számitott 8 nap alatt ily betegülési eset elő nem fordult, a fertőtlenités az állatorvosok felügyelete alatt megtörtént, az 1888. évi VII. t.-cz. foganatositására 40000—888. sz. a. kibossájtott magas ministeri rendelet 225. §-ában előirt felülvizsgálat kedvező eredménnyel megtartatott, ennek folytán a t. polgármesteri hivatal mint II-odfoku állategészségügyi hatóság 1889. sz. végzése alapján a hivatkozott 11208. sz. végzéssel elrendelt határzár feloldatik és ugy az állat mint takarmányra nézve a szabad forgalom helyreállittatik.

Arad, 1892. október 3-án.

A főkapitány ur távollétében:

Nyáry Béla,
alkapitány.

Nyomatott az „Aradi nyomdatársaság" könyvnyomdájában.